

582: Tilavet Secdesi Hükümleri

Ömer Faruk

17 May, 2022

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Tilavet secdesinin hükmü nedir, şartları nedir ve Sünnet'e göre nasıl yapılır?

CEVAP

Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle demiştir: *“Ademoğlu secde ayetini okuyup secde ettiği zaman şeytan ağlayarak oradan uzaklaşır, der ki: ‘Yazıklar olsun bana! Ademoğlu secdeyle emrolundu da hemen secde etti, onun için cennet vardır. Ben secdeyle emrolundum da secde etmeyi reddettim, bana da cehennem vardır.’”* (Muslim, İbn Mâce, Ahmed)

Kur’ân-ı Kerîm'deki secde ayetlerinden birini okuyan veya okunan secde ayetini dinlemeyi kastederek işiten kimse secde eder. Secde ayetini dinlemeyi kastetmeksizin sadece işiten kimse ise secde etmez. Bu Hanbelî ve Şâfiîlerin görüşüdür. Hanefîlerde ise dinlemeyi kastetmek olmasa bile sadece işitmekle dahi secde edilmesi gerekir.

Tilavet secdesi Hanefîlere ve İbn Teymiyye'ye göre vacib, diğer üç mezhebe - başka bir ifadeyle âlimlerin geneline- göre ise sünnettir/müstehaptır, vacip değildir, secde etmeyen kimseye günah yoktur.

Yapılışı şöyledir: ‘Allah’u Ekber’ denilerek secdeye gidilir. Bu tekbir, ihram/iftitah tekbiri olmayıp secde tekbiridir, ihram tekbiri getirilmez. Şâfiîlere göre ise bundan önce en başta ihram tekbiri getirilir, hatta ihram tekbiri tilavet secdesinin bir rüknüdür.

Hanefîlere göre tekbir getirilirken eller kaldırılmaz. Mâlikîlere göre ise eller kaldırılır. Şâfiîlere göre ihram tekbirinde eller kaldırılır, ama secdeye giderken getirilen tekbir de ise eller kaldırılmaz.

Fakihlerin geneline göre efdal olan, secde edileceği zaman ayağa kalkıp doğrulduktan sonra secdeye gidilmesidir. Ayağa kalkmayıp otururken de secde edilebilir. Şâfiîlere göre ise ayağa kalkmak müstehap olmayıp kalkmamak evla olandır.

Secdede, namaz secdesinde olduğu gibi ‘Subhâne Rabbiye’l-A’lâ’ denilir, bu tesbihi bir kez demek de yeterlidir. Tesbihten sonra dua edilebilir. Namaz secdesinde bunun dışında söylenen diğer sünnet zikir ve dualar tilavet secdesinde de söylenebilir.

Tilavet secdesi tek secde ile biter ve secdeden kalkarken de tekbir getirilir.

Hanefîlere ve Mâlikîlerde meşhur olana göre secde sonrası selam verilmez ve ayağa kalkmak gerekmez. Şâfiîlerde iki görüşten en sahih olana göre ise secde sonrası oturularak selam verilir, hatta onlara göre selam vermek rükündür. Hanbelîlerde iki rivayetten tercih edilene göre ise bir defa sağ tarafa selam verilir, bu onlara göre de rükündür.

Âlimlerin geneline göre namaz için gerekli olan taharet, kıbleye yönelmek ve diğer şartlar tilavet secdesinde de şart koşulur. Buna karşın İbn Hazm ve İbn Teymiyye gibi kimi âlimler ise bunlardan hiçbirini tilavet secdesi için şart görmemişlerdir. Çünkü: *“secde namaz olmayıp sadece bir ibadettir, ibadetin cinsi için ise taharet v.s şart koşulmaz”* demişlerdir. Buna göre tilavet secdesi için abdestli olmak, kıbleye yönelmek, tesettürlü olmak gerekmez. -Allah’u A’lem- doğru olan da budur. Nitekim Buhârî ve Tirmizî, İbn Abbâs (radiyallahu anhumâ)’nın şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: *“Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) Necm sûresindeki secde ayeti sebebiyle secde etti ve O’nunla birlikte müslümanlar, müşrikler, cinler ve insanlar da secde ettiler.”* İmam Buhârî şöyle demiştir: *“Müşrik necistir, onun abdesti yoktur.”* Ve Şevkânî’nin dediği gibi bu hadisteki secde edenlerin hepsinin abdestli olmaları uzak bir ihtimaldir ve Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)’in onlardan birine abdesti emrettiği nakledilmemiştir. Sahâbeden İbn Ömer (radiyallahu anhumâ) ve seleften İmam Şa’bî de tahareti ve kıbleyi gerekli görmemişlerdir. Osman (radiyallahu anh)’dan rivayet edildiğine göre O, secde ayetini dinleyen hayızlı kadın için: *“Başı ile ima ederek secde eder”* demiştir. Tâbiînin büyüklerinden Said b. Museyyeb de böyle demiştir.

Ancak elbette ki namazdaki şartlara riayet ederek tilavet secdesi yapmak efdal olandır ve imkân varsa aslen böyle yapmak, özürsüz terk etmemek uygun olandır, ama dediğimiz gibi şart değildir.

Şâfiîlere ve Hanbelîlere göre tilavet secdesi, secde ayetini okuma veya dinlemenin hemen akabinde ya da kısa bir süre ertelenerek yapılır, şayet aradaki süre uzarsa artık secde yapılmaz. Sürenin uzunluğu veya kısalığı örf ile belirlenir. Hanefî mezhebine göre ise secdenin hemen ya da kısa süre içinde yapılmasına gerek yoktur, ileri bir vakte (iki gün, bir hafta, bir ay v.s) ertelenebilir, ömrün sonuna kadar müsaade vardır, kişi üzerindeki secde borcu sayısınca secde eder.

Aynı mekanda farklı birkaç secde ayeti okuyan veya dinleyen bir kimse her biri için ayrı secde yapar. Ama tek bir secde ayeti, yer değiştirilmeden aynı mecliste/bir mekanda birden çok kere okunduğu veya dinlendiği zaman ise en sonunda tek bir secde yeterlidir.

Radio, teyp, tv veya internet ortamındaki bir kayıttan dinlenen secde ayetine secde gerekmez. Ancak canlı yayınsa secde edilir.

Sadece meali okunan secde ayeti için secde edilmez, çünkü meal Kur'ân'ın kendisi değildir.

Fakihlerin geneline göre secde ayetini araba gibi bir taşıtta giderken okuyan veya dinleyen kimse yüzü nereye dönük olursa olsun ima ederek secde yapar, bu, yere secde etmenin yerine geçer. Keza secde etmeye gücü olmayan hasta kimse de özüünden dolayı ima ederek secde yapar. Mâlikîlere göre ise ima ile tilavet secdesi olmaz.

Namazda secde ayetini okuma meselesine gelince, şayet secde ayetini okuduktan sonra okumaya devam edilecekse, devam etmeden evvel tekbir getirilerek direk secdeye gidilir, sonra tekbir getirilerek secdeden kalkılır ve okumaya devam edilir, sonra rukû' edilir.

Şayet secde ayetinden sonra okumaya devam edilmeyecekse o halde şu ikisinden biri yapılır:

1) Secdeye gitmeyip rukû'ya gidilir, bu tilavet secdesinin yerine geçer. Hanefîlere göre secde ayetinden sonra bir veya iki ya da üç ayet daha okunacaksa da böyle yapılabilir, ama üç ayetten daha fazla okunacaksa o zaman direk secdeye gidilir.

2) Ya da direk secdeye gidilir, sonra ayağa kalkılır ve hiçbir şey okumadan rukû'ya gidilir.

Ve'l-hamdu lillâhi Rabbi'l-Âlemîn